

סנהדרין דף נ"ח

ערוה האסורה לגוי

הגמרא הביאה, שנחלקו האם לומדים "איש איש" לרבות את הכותי לכל העריות שנכתבו בישראל. לרבי מאיר כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתים עליה, בן נח מוזהר עליה, ולחכמים אף כל העריות בן נח מוזהר עליו. כעת שואלת הגמרא, האם לרבי מאיר בן נח מוזהר על כל העריות החיבות מיתת בית דין, ותחילה מביאה את כל הברייתא ולבסוף חוזרת לקושיא. שנינו בברייתא³¹⁶, גר³¹⁷ שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה³¹⁸, יש לו שְׂאֵר האם ואין לו שְׂאֵר האב. ולכך: נשא אחותו מן האם יוציא כיון שהיא אחותו, שגם לבני נח אסורה. אבל אחותו החורגת שהיא בת אביו מותר לו לקיים, שלא נאסר איסור אחוה בבני נח אלא מן האם³¹⁹. אחות האב מן האם יוציא³²⁰, אחות האב מן האב יקיים. אחות האם מן האם יוציא³²¹, אחות האם מן האב: רבי מאיר אומר, יוציא. שסובר שאם יתירו לו יאמר שאין אסור לגר אפילו שְׂאֵר אִם, ויבוא להתיר אפילו אחותו מן האם. וחכמים אומרים, יקיים. שהיה רבי מאיר אומר: כל ערוה שהיא משום שְׂאֵר אִם יוציא, משום שְׂאֵר האב יקיים.

ומותר באשת אחיו לאחר מות אחיו ואפילו אחיו מאמו, שאין 'אשת אח' לבני נח, ובאשת אחי אביו. ושְׂאֵר כל עריות שבאות מחמת אישות, מותרות לו. ואף לרבות אשת אביו.

גר באחותו לאחר שנתגייר גר שנשא אשה ובתה³²² בהיותם כותי ונתגיירו עמו, כונס אחת ומוציא אחת. ואלו שהתירו לו לקיים, לכתחילה לא יכנס. מתה אשתו, מותר בחמותו (ואף על פי שקיימה לאשתו משנתגייר. ויש אומרים אסור בחמותו. כעת שואלת הגמרא, הרי שרבי מאיר סובר שבן נח לא נאסר באשת אביו ובחמותו אף על פי שבית דין של ישראל ממיתין עליה, ומצד שני אסר אחותו ואחות אביו ואחות אמו, ואף על פי שבית דין של ישראל אין ממיתים עליהם?

316 ג' נ"ח עמוד א'

317 כל גר שנתגייר כקטן שנולד עכשיו בלא אב ואם וקרובים דמי, ואין עליו קורבה מקודם לכן; ומיהו רבנן גזרו שאסור בכל העריות כבהיותו כותי. שלא יאמרו 'באין מקדושה חמורה לקדושה קלה'. רש"י.

318 ה"ה להורתו ולידתו שלא בקדושה; וממעט 'הורתו ולידתו בקדושה'. וכיון דדמי ליה לישראל – גזר ביה רבי מאיר דילמא אתי לאחלופי בישראל, ואפילו בשְׂאֵר האב, ואפילו נולדו אותן קרובות בהיותו נכרי. רש"י.

319 שנ' 'וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי', אחות שהיא בת האב מותרת ולאבת האם. רש"י.

320 'על כן יעזב איש את אביו' ודרשינן 'את אביו' = אחות אביו מן האם. רש"י.

321 כדכתיב 'את אמו' – זו אחות אמו מן האם. רש"י.

322 והוא הדין לשתי אחיות. רש"י.

לר"א לומדים לאיסורי אחוה, ולר"ע אמר רב יהודה, רבי מאיר שנה כשתי רבותיו. מה שאמר 'אחותו אסורה לו, ואשת אביו מותרת לו', לאיסורי אישות זה בשם רבי אליעזר. ומה ששנה 'חייבי מיתות נאסרו להם ולא חייבי כריתות', זה כרבי עקיבא. ששנינו, נאמר: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו", רבי אליעזר אומר, מ"אביו" לומדים אחות אביו וכל שכן אחותו. ומ"אמו" לומדים על אחות אמו. רבי עקיבא אומר, מ"אביו" לומדים לאשת אביו, ומ"אמו" לומדים אמו ממש. "ודבק" ולא בזכר "באשתו" ולא באשת חבירו. "והיו לבשר אחד" מי שנעשים בשר אחד, יצאו בהמה וחיה שאין יולדין מן האדם. יוצא שלרבי אליעזר אין איסור קורבה, בכל קורבה שבאה מחמת אישות (אם אינה אשת איש), ויש איסור בקורבה הבאה מחמת אחוה. ולרבי עקיבא לומדים כאן גם על קורבה מחמת אישות, ומלמדים לכל חייבי מיתות.

שואלת הגמרא, מה אמר רבי אליעזר שמ"אביו" לומדים לאחות אביו, אולי לומדים על משכב זכור מאביו? עונה הגמרא, זה כבר נלמד מ"ודבק" ולא בזכר. ואין לומר שהכוונה לאשת אביו? שזה נלמד מ"באשתו" ולא באשת חבירו. ואין לומר שבא ללמד חיוב על אשת אביו לאחר מיתת אביו, שלומדים מאמו שלא לומדים על אישות, אף מאביו אין לומדים לאיסור אישות אלא לאיסור קורבה. עוד שואלת הגמרא, מדוע מ"אמו" לומדים על אחות אמו, אולי הכוונה לאמו? עונה הגמרא שזה נכלל מ"באשתו" ולא באשת חבירו. ואין לומר שבא ללמד על אמו לאחר מיתה, שמדמים ללימוד מ"אביו", מה אביו אין הכוונה לאביו ממש, אף אמו אין הכוונה לה ממש.

גר באמו אנוסת אביו שואלת הגמרא, מדוע רבי עקיבא לומד מ"אביו" אשת אביו, אולי לומדים על משכב זכור מאביו? עונה הגמרא, זה כבר נלמד מ"ודבק" ולא בזכר. שואלת הגמרא, אם כן מדוע מרבים אשת אביו, הרי זה כבר נלמד מ"באשתו" ולא באשת חבירו? עונה הגמרא, ללמד שאסורה אף לאחר מיתת אביו. שואלת הגמרא, ומדוע צריך ללמוד מ"אמו" אמו ממש, הרי זה כבר נלמד מ"באשתו" ולא באשת חבירו? עונה הגמרא, הכוונה לאמו אנוסת אביו שאינה נקראת 'אשתו', ואין האיסור אלא משום אמו, אפילו בחיי אביו.

ומבאר הגמרא במה נחלקו, שלרבי אליעזר³²³ דורשים "אביו" הדומה לאמו ו"אמו" הדומה לאביו, ולא ניתן לדרוש זאת אלא באיסור אחווה³²⁴. ורבי עקיבא אמר, עדיף להעמיד את הכתוב "ערוה אביו" כמשמעותו באשת אביו, ולא ללמוד

323 עמוד ב'.

324 שאין לומר בשניהם שהכוונה אביו ואמו ממש, שאם כן היינו 'ודבק' – ולא בזכר'. וכן אין לומר ששניהם באישות, שאם כן אמו לא נלמדת משום אישות שזה 'אשת אביו'. רש"י.

על אחות אביו שנקראת 'שֵׁאֵר אביו' ולא 'ערות אביו'.

אדם לא נשא בתו כדי לקיים "עולם ומביאה ראייה מהברייטא ששנינו, נאמר: "ויקח חסד יבנה"

עמרם את יוכבד דודתו" ולכאורה יוכבד הייתה אחות קהת מן האם הרי שאחות אב מן האם הייתה מותרת קודם מתן תורה? דוחה הגמרא, היא הייתה דודתו אחות קהת מן האב, ואחות מהאב הותרה לבני נח. עוד מביאה ראייה, נאמר: "וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי" משמע שבת האם אסורה? שואלת הגמרא, והאם כך ניתן לבאר את הכתוב, הרי היא הייתה בת אחיו, והיא מותרת? אלא כוונת הכתוב, שאמר לו מה שהתכוונתי במה שאמר 'אחותי היא', יש קירבת אחות שהיא בת אחי מן האב ולא מן האם. עוד מביאה ראייה ממה ששנינו, מפני מה לא נשא אדם את בתו³²⁵? כדי שישא קין את אחותו, שנאמר: "עולם חסד יבנה" תחילתו של עולם נבנה בחסד. שאדם הראשון אסרה על עצמו והתירה לקין. משמע שללא שהתירה היא אסורה? דוחה הגמרא, שלאחר שהתירה נשארה כבר בהתירה.

אמר רב הונא, בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא, נכרי מותר בבתו. שרק אלו שנלמדו בברייטא נאסרו. ואם תאמר, למה לא נשא אדם את בתו? כדי שישא קין את אחותו, משום "עולם חסד יבנה". ויש אומרים שאמר רב הונא, נכרי אסור בבתו, תדע שלא נשא אדם את בתו. ודוחה הגמרא, ששם לא נשא משום הטעם שישא קין את אחותו שנאמר "עולם חסד יבנה".

אמר רב חסדא, עבד של ישראל מותר באמו ומותר בבתו, וכל שכן בשאר עריות של קורבה. משום שכיון ויצא מכלל נכרי ואין לו כבר שם 'בן נח', ומצד שני לא נכנס לכלל ישראל, וממילא אין את הטעם 'שמה יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה'.

כשבא רב דימי אמר בשם רבי אלעזר שאמר רבי חנינא, בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה, נהרג עליה. אמר רב נחמן, ונקראת 'מיוחדת לו' מאז שבנות העיר קוראות לה ילדתו של פלוני עבד. ואמר רב הונא, חוזרת להיתרה שלא נקראת 'מיוחדת לו', משפרעה ראשה בשוק.

בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב, שנאמר לאדם הראשון:

"ודבק באשתו" ולא שיבוא עליה שלא כדרכה³²⁶. אמר רבא, כיצד יתכן שישראל לא חייב³²⁷ ונכרי כן חייב? אלא אמר רבא, בן נח שבא על אשת חבירו שלא

325 שכשאכלה חוה מעץ הדעת היתה ראויה למות מיד ואי משום אדם שהיה שרוי בלא אשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שישא קין את אחותו. תוס'.

326 שמתוך שאינה נהנית בדבר – אינה נדבקת עמו. רש"י.

327 משמע של ישראל מותר באשתו שלא כדרכה וכן משמע בסוף פ"ב דנדרים (דף כ:). וקשה דבספ"ג דיבמות

כדרכה פטור. שנאמר "באשתו" ולא באשת חבירו, "ודבק" שלא אסרה תורה אלא בדביקה, אבל אם בא עליה שלא כדרכה פטור.

המכה ישראל אמר רבי חנינא, נכרי שהכה את ישראל חייב מיתה, שנאמר: "ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי" שמשוה הרגו משום שהכה איש עברי. ואמר רבי חנינא, המכה לועז של ישראל, כאילו סוטר לועז של שכינה, שנאמר: "מוֹקֵשׁ אָדָם יִלַּע קֶדֶשׁ" מי שמכה את ישראל הקרויים 'אדם'³²⁸, כאלו לועה, כלומר: כסוטר על לועז, את הקדש.

המרים יד על חברו אמר ריש לקיש³²⁹, המגביה ידו על חבירו, אפילו שלא הכהו נקרא רשע, שנאמר: "וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לָמָּה תִּכֶּה רֵעִי" לא נאמר 'למה הכית', אלא 'למה תכה' אף על פי שלא הכהו נקרא רשע. אמר זעירי אמר רבי חנינא, נקרא 'חוטא', שנאמר בבני עֲלִי: "וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בַחֲזָקָה: (וְזוֹ) וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדוּלָּה מְאֹד וכו'" שהיו תוקפים בבשר הזבחים כמרים ידו, וקראם הכתוב חטאת. רב הונא אמר, תיקצץ ידו, שנאמר: "וַיִּזְרְעוּ רֶמֶה תִּשְׁבֵּר". ומספרת הגמרא, שרב הונא קנס וקצץ ידו של מי שהיה רגיל להכות חבירו³³⁰. רבי אלעזר אומר, אין לו תקנה אלא קבורה, שנאמר: "וְאִישׁ זִרְעָ לוֹ הָאֶרֶץ" מכאן שאיש המניף זרוע הארץ מתוקנת לקבורה כלומר ראוי להמיתו ולקוברו.

ואמר רבי אלעזר, אין ראוי לקנות קרקע אלא לבני זרוע, שיש להם כח לסלק את הבהמות הבאות ומפסידות, ואת הגנבים הבאים וגונבים, ואת העוררין על הקרקע, שצריך להיות חזק כנגדן. ואמר ריש לקיש, אם עושה אדם עצמו כעבד לאדמה לעסוק בה תמיד לחורשה להשקותה לנכשה ולעודדה, הוא ישבע לחם, ואם לא לא ישבע לחם.

עובד כוכבים ששבת חייב מיתה ואמר ריש לקיש, עובד כוכבים ששבת ממלאכתו יום שלם, חייב מיתה, שנאמר: "יוֹם וּלְיָלָה" לא ישבותו", ואמר מר: אזהרה שלהן זו היא מיתתן. אמר רבינא, אין הכוונה שרק אם לא עבדו בשבת אלא אפילו שני בשבת שנאסרה להם מנוחה כדי שלא יבטלו ממלאכה. שואלת הגמרא, ומדוע לא מונים איסור זה ב' מצוות בני נח? עונה הגמרא שמונים רק לאוים שב ואל תעשה, אבל חיוב קום עשה לא מנה³³¹. שואלת

(דף לז): חשיב שלא כדרכה מעשה ער ואונן ו"ל דלא אסיר אלא שעושה כך תדיר שלא תתעבר ויכחיש יופיה אבל אם רוב תשמישו כדרכה אלא שבאקראי מתאוה לה שלא כדרכה שרי. תוס'.

328 שנא' (יחזקאל לז, לא) 'ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם' – אתם קרויין אדם וכו'; רש"י.

329 מגביה עבדו שבת, סימן.

330 ששנינו (דף מז.): 'בית דין היו מכין ועונשין שלא מן התורה' לעשות סייג וגדר לדבר. רש"י.

331 דף ס"ט עמוד א'.

הגמרא, והרי דינים זה קום עשה משפט? עונה הגמרא, אמנם יש בזה קום עשה,
אבל יש גם שב ואל תעשה עול.

